

V Bruseli 18. 1. 2021
COM(2021) 9 final

SPRÁVA KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

**Tretia správa o pokroku týkajúca sa vykonávania stratégie a akčného plánu EÚ pre
riadenie colných rizík**

{SWD(2021) 2 final}

1. ÚVOD

Colné orgány majú na starosti značné a neustále rastúce objemy tovaru. Musia uľahčovať rastúci objem zákonného obchodu a zároveň neprestajne bojovať proti podvodom a pašovaniu nedovoleného alebo nebezpečného tovaru. Pritom hlavné výzvy, ako je súčasná kríza v oblasti verejného zdravia, dôsledky odchodu Spojeného kráľovstva z jednotného trhu a colnej únie EÚ a rozmach digitalizácie a elektronického obchodu, ovplyvňujú prácu colných orgánov.

Riadenie rizika umožňuje colným orgánom lepšie určiť a zamerať sa na tie dodávky tovaru, ktoré predstavujú riziko. Umožňuje riešiť tieto riziká v najvhodnejšej chvíli v dodávateľskom reťazci, aby sa zaistila bezpečnosť a ochrana obyvateľov EÚ a ochrana finančných záujmov EÚ a jej členských štátov. Umožňuje takisto optimalizovať využívanie zdrojov colných úradov.

Komisia prijala v roku 2014 stratégiu a akčný plán EÚ pre riadenie colných rizík¹. Stratégia sa vzťahuje na obdobie 2014 – 2020 a určuje sa v rámci nej sedem základných cieľov podložených celkovým zámerom dosiahnuť kvalitný, viacvrstvový prístup k riadeniu rizík. V akčnom pláne sa stanovujú konkrétne opatrenia pre každý cieľ. V nadväznosti na žiadosť Rady predložila Komisia v júli 2016 prvú správu o pokroku² týkajúcu sa vykonávania stratégie a akčného plánu a druhú správu o pokroku v júli 2018³.

Rada vo svojich záveroch o druhej správe o pokroku z januára 2019 privítala pokrok, ktorý sa dosiahol vo vykonávaní stratégie, ako aj v posilňovaní spolupráce medzi všetkými zainteresovanými stranami, spúšťaní nových iniciatív, najmä rozhodnutie Komisie o kritériách finančného rizika, a v zapojení sa colných správ do činností súvisiacich s bezpečnosťou. Takisto zdôraznila, že riadenie rizika je priebežný proces, ktorý sa neobmedzuje na konkrétne opatrenia s presne určeným dátumom začiatku a ukončenia, a colné orgány musia ďalej inovovať a musia byť pripravené reagovať na nové alebo vznikajúce hrozby. Rada vo svojich záveroch z januára 2019 vyzvala Komisiu, aby do dvoch rokov vypracovala tretiu, záverečnú správu o pokroku týkajúcu sa vykonávania súčasnej stratégie, ktorá sa bude vzťahovať na obdobie 2019 – 2020.

Táto tretia správa o pokroku je odpoveďou Komisie na túto žiadosť. Rovnako ako v predchádzajúcich správach aj v tejto správe sa poskytuje celkové kvalitatívne posúdenie vykonávania stratégie, v ktorom sa uvádza pokrok dosiahnutý v prípade každého zo siedmich kľúčových cieľov od uverejnenia druhej správy. Pri každom celi sa

¹ COM(2014) 527 final.

² Prvá správa o pokroku týkajúca sa vykonávania stratégie a akčného plánu EÚ pre riadenie colných rizík. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0476&from=SK> (za obdobie 2015 – 2016).

³ Druhá správa o pokroku týkajúca sa vykonávania stratégie a akčného plánu EÚ pre riadenie colných rizík. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0549&from=sk> (za obdobie 2017 – 2018).

zdôrazňuje najdôležitejší pokrok a problémy, ktoré sa vyskytli, pričom v sprievodnom pracovnom dokumente útvarov Komisie sa uvádza hlbšia analýza.

2. SPRÁVA O POKROKU

2.1. Cieľ 1 – Zlepšenie kvality údajov a spôsobov zaznamenávania

Cieľ vypracovania komplexného právneho rámca s požiadavkami na viacnásobné zaznamenávanie údajov na účely analýzy rizík v oblasti bezpečnosti, v ktorom sa budú údaje z predbežného colného vyhlásenia o vstupe poskytovať vo vrstvách, a na zlepšenie kvality údajov sa dosiahol, hoci je ešte potrebné dosiahnuť jeho úplné vykonávanie.

Právny rámec

Právny rámec pozostáva z Colného kódexu Únie (CKÚ) a podrobných pravidiel uvedených v delegovanom a vykonávacom akte. Kódex nadobudol účinnosť 1. mája 2016. V roku 2020 sa vykonávací a delegovaný akt CKÚ ďalej aktualizovali tak, aby zahŕňali pravidlá o predbežných informáciách a analýzu rizík v oblasti bezpečnosti a ochrany.

Hodnotenie Colného kódexu Únie

Komisia nedávno začala pracovať na hodnotení CKÚ, ktoré sa má dokončiť do konca roka 2021. Cieľom je určiť, či sú právne predpisy a funkčné elektronické systémy do toho dátumu ešte stále primerané na zabezpečenie modernizovaných, zefektívnených a zjednodušených postupov na pomoc obchodníkom, ktorí dodržiavajú predpisy, a colným orgánom.

Hodnotenie bude východiskom pre budúce rozhodnutia, či by sa kódex a jeho vykonávací a delegovaný akt mali revidovať. Zváži sa v ňom najmä to, či je CKÚ dostatočne pružný na riadenie colných formalít počas kríz, ako je súčasná pandémia, a vzhľadom na nové obchodné modely, napríklad elektronický obchod.

Vypracovanie a vykonávanie primeraných IT riešení

Úplné vykonávanie Colného kódexu Únie sa opiera o 17 elektronických systémov.

Zatiaľ čo sa v tejto oblasti dosahuje hmatateľný pokrok a osem systémov už bolo zavedených a v súčasnosti sú v prevádzke, deväť sa ešte stále vyvíja. Je to v súlade s plánovaním pracovného programu CKÚ. Podrobnejšie informácie sa uvádzajú v ďalšej kapitole.

2.2. Cieľ 2 – Zabezpečenie dostupnosti údajov o dodávateľskom reťazci a výmena relevantných informácií o rizikách a výsledkoch kontrol

Komisia spolu s členskými štátmi a podnikmi naďalej vyvíja systémy IT, ktoré napomáhajú úplnému vykonávaniu kódexu. Od poslednej správy o pokroku sa dosiahli dôležité čiastkové ciele v oblasti vývoja a zavádzania plánovaných systémov IT, ako aj

v oblasti pravidiel na poskytovanie alebo výmenu informácií. Úplným súborom systémov IT sa ešte viac zmodernizujú a zharmonizujú dovozné, vývozné a tranzitné procesy a zavedú sa nové pojmy ako centralizované colné konanie.

Nový systém kontroly dovozu (ICS2)

Pokiaľ ide o tovar vstupujúci do EÚ, reforma systému predbežných informácií o náklade (ICS) úspešne napreduje. Účelom systému je informovať colné orgány o príchode tovaru v dostatočnom predstihu pred jeho skutočnou prepravou. Vývoj systému ICS2 práve prebieha a prvé dodanie sa očakáva na jar 2021. Celý systém bude dodaný v troch fázach, ako sa podrobne uvádza v sprievodnom pracovnom dokumente útvarov Komisie. Očakáva sa, že systém bude plne v prevádzke v októbri 2024 a vďaka nemu sa výrazne zlepši analýza rizík v oblasti bezpečnosti a ochrany.

Ďalšie projekty a systémy

Systém Surveillance 3 (SURV3) zhromažďuje informácie uvedené v colných vyhláseniach a ukladá ich do databázy. Systém SURV3 je zmodernizovanou verziou predchádzajúceho systému (SURV2) zosúladenou s požiadavkami CKÚ. V databáze sa zaznamenávajú a centralizujú údaje EÚ o obchode (dovoze a vývoze), ktoré vnútroštátne colné orgány získavajú zo svojich systémov a každý deň posielajú Komisii. Platformy na analýzu údajov sa začali využívať po zavedení prehľadu obchodných tokov v marci 2020. Vo vhodnom čase pribudnú ďalšie funkcie, ktoré Komisii umožnia lepšie využívať údaje získané v rámci dohľadu.

Výkonnosť colnej únie sa využíva ako nástroj na správu a riadenie pri formulovaní politiky založenej na dôkazoch a strategickom rozhodovaní, ako aj na hodnotenie výkonnosti a sledovanie trendov. V rámci mechanizmu výkonnosti colnej únie sa postupne vyvíjajú kľúčové ukazovatele výkonnosti, na základe ktorých sa zhodnotí, ako členské štáty vykonávajú colné kontroly, zdôrazní sa vplyv cieľ pri získavaní príjmov do rozpočtu EÚ, zaistí sa bezpečnosť a ochrana občanov EÚ, bude sa chrániť vnútorný trh a zdôrazní sa význam príspevku colných správ k dosiahnutiu cieľa rastu, konkurencieschopnosti a inovácií v súlade so stratégiou Európa 2020.

Spoločné prostredie na výmenu informácií (CISE) podporuje výmenu relevantných námorných informácií medzi rôznymi zapojenými orgánmi. Značný pokrok sa dosiahol, keď sa prešlo do prechodnej fázy (2019 – 2021), ktorú riadi a vedie Európska námorná bezpečnostná agentúra (EMSA) v úzkej spolupráci s členskými štátmi.

Fórum pre digitálnu dopravu a logistiku (DTLF), ktoré vedie Komisia, umožňuje spoluprácu expertov v oblasti dopravy a logistiky a zainteresovaných strán zo súkromného, ako aj z verejného sektora s cieľom vytvoriť spoločnú víziu a plán pre digitálnu dopravu a logistiku. V apríli 2020 prijala Rada nové pravidlá, ktoré spoločnostiam pôsobiacim v oblasti nákladnej dopravy uľahčia poskytovanie informácií orgánom v digitálnej podobe. Väčšia digitalizácia nákladnej dopravy a logistiky prinesie značné úspory nákladov pre podniky a odvetvie dopravy bude vďaka nej efektívnejšie a udržateľnejšie.

Obchodný kontrolný a expertný systém (TRACES) je viacjazyčný online nástroj riadenia Európskej komisie pre všetky sanitárne a fyto-sanitárne požiadavky na obchod a dovoz zvierat, spermy a zvieracích embryí, potravín, krmiva a rastlín v rámci EÚ. Jeho hlavným cieľom je digitalizovať celý proces certifikácie, a to v súlade s Digitálnou agendou pre Európu⁴. Komisia iniciovala nový projekt vo forme vývoja systému IT pre elektronické predkladanie a riadenie osvedčení o úlovku podľa nariadenia (ES) č. 1005/2008⁵, ktorým sa ustanovuje systém Spoločenstva na zabraňovanie nezákonnému, nenahlásenému a neregulovanému rybolovu. Tento nový systém pomôže orgánom členských štátov vykonávať ich overovacie úlohy a úlohy riadenia rizík v súvislosti s dovozmi produktov rybolovu do EÚ.

Iniciatíva vytvorenia **prostredia centrálneho elektronického priečinka EÚ pre colníctvo** si kladie za cieľ uľahčiť automatizované overovanie podporných dokladov poskytnutých s colným vyhlásením pri colnom konaní. Bude teda nástrojom na podporu koordinácie kontrol medzi colnými úradmi a partnerskými príslušnými orgánmi na hraniciach a na poskytovanie spätnej väzby hospodárskym subjektom o kontrolách. Centrálny elektronický priečink prepája vnútroštátne colné systémy a riešenia EÚ týkajúce sa udeľovania elektronických licencií, ako je systém TRACES alebo systém vývozu tovaru s dvojakým účelom použitia.

2.3. Cieľ 3 – Vykonávanie kontrol a opatrení na zmiernenie rizík tam, kde sa to vyžaduje („posúdiť v predstihu – kontrolovať v prípade potreby“)

Tretí cieľ („posúdiť v predstihu – kontrolovať v prípade potreby“) je ústredným bodom stratégie v tom zmysle, že všetky ostatné ciele by mali nakoniec prispieť k tomu, aby colné orgány mohli lepšie zacieliť svoje kontroly z hľadiska termínu a miesta konania týchto kontrol. V rámci cieľa 3 sa dosiahol zásadný pokrok, najmä pokiaľ ide o prioritnú oblasť kontroly, finančné riziká a súlad výrobkov s predpismi a bezpečnosť výrobkov. Komisia takisto ďalej vyvíja a rozširuje využívanie kontrol vierohodnosti.

Prioritná oblasť kontroly

Prioritná oblasť kontroly je kľúčovým mechanizmom v rámci riadenia colných rizík, ktorý umožňuje EÚ určiť konkrétne oblasti, ktoré sa majú považovať za prioritu colných kontrol. Nástroj prioritnej oblasti kontroly sa už od roku 2007 používa na koordináciu colných opatrení EÚ vo väčšine hlavných rizikových oblastí, pričom prináša operačné výsledky a poskytuje strategické poznatky. Počas krízy sa priority musia zmeniť, a preto sa prioritné oblasti kontroly nahrádzajú jednotnými akciami, ktoré sa zameriavajú na konkrétnu krízu. Bolo tomu tak v prípade COVID-19 v roku 2020.

Kritériá finančného rizika

⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/>.

⁵ Ú. v. EÚ L 286, 29.10.2008, s. 1.

Inšpekcie Komisie týkajúce sa tradičných vlastných zdrojov, ako aj predchádzajúcej práce na opatreniach EÚ na zníženie výpadku ciel poukázali na nedostatočnú harmonizáciu vo vykonávaní colných kontrol v záujme zníženia rizika podhodnoteného dovozu v rámci colnej únie.

Komisia prijala v máji 2018 dôležité vykonávacie rozhodnutie, v ktorom sa stanovujú opatrenia na jednotné uplatňovanie colných kontrol vytvorením spoločných kritérií a noriem finančného rizika⁶.

Kritériá finančného rizika sú súborom pravidiel, ktoré umožňujú systémom colného konania členských štátov systematicky identifikovať (alebo elektronicky označiť) transakcie, ktoré predstavujú potenciálne finančné riziká a ktoré si vyžadujú bližšie preskúmanie a/alebo kontrolu. Zahŕňajú väčšinu známych finančných rizík a pomáhajú poskytovať jednotnejší prístup k colným kontrolám.

Rozhodnutie o kritériách finančného rizika, ktoré je dostupné len pre expertov na riadenie colných rizík v členských štátoch, umožňuje členským štátom rovnocenne riešiť finančné riziká na vonkajších hraniciach bez toho, aby sa neprimerane zaťažoval zákonný obchod. Určuje sa v ňom aj najvhodnejší čas a miesto kontroly v závislosti od rozsahu a povahy rizika a od dostupnosti údajov a dokumentácie.

Bezpečnosť výrobkov a ich súlad s právnymi predpismi

Európsky parlament a Rada prijali v roku 2019 nariadenie 2019/1020 o dohľade nad trhom a súlade nepotravinových výrobkov s právnymi predpismi EÚ⁷. Tento nový právny predpis posilňuje právny rámec kontrol tovaru vstupujúceho do EÚ. Výrazne podporí spoluprácu medzi colnými orgánmi a orgánmi dohľadu nad trhom s cieľom dosiahnuť účinnejšie kontroly dovážaných výrobkov. Nové nariadenie sa bude uplatňovať v plnom rozsahu od 16. júla 2021. V súčasnosti prebiehajú prípravy na jeho efektívne vykonávanie.

Kontroly vierohodnosti

Kontroly vierohodnosti sa do vnútroštátnych systémov členských štátov zaviedli prostredníctvom integrovaného sadzovníka Európskej únie v roku 2013 a neustále sa vyvíjajú a rozširujú. Ide o automatizované kontroly zavedené vo fáze colného konania týkajúceho sa dovozu, pri ktorých sa posudzuje platnosť deklarovaných hodnôt. Pri kontrole vierohodnosti sa overuje kompatibilita položiek v colnom vyhlásení s konkrétnymi parametrami a v prípade nesúladu sa tieto položky buď zablokujú, alebo označia, t. j. vytvorí sa varovanie, aby mohli colné orgány skontrolovať toto vyhlásenie.

⁶ C(2018)3293 final.

⁷ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1020 z 20. júna 2019 o dohľade nad trhom a súlade výrobkov a o zmene smernice 2004/42/ES a nariadení (ES) č. 765/2008 a (EÚ) č. 305/2011 (Ú. v. EÚ L 169, 25.6.2019, s. 1 – 44).

2.4. Cieľ 4 – Zvýšenie kapacity s cieľom zabezpečiť účinné vykonávanie spoločného rámca riadenia rizika a zvýšiť schopnosť reagovať na novozistené riziká

Zlepšenie vykonávania rámca riadenia colných rizík

Colné správy členských štátov stanovili ako prioritu zlepšenie vykonávania rámca riadenia colných rizík a prijali v tejto oblasti niekoľko opatrení. Zintenzívnila sa tým spolupráca a výmena informácií o rizikách medzi členskými štátmi, a to aj prostredníctvom systému riadenia colných rizík (CRMS), a zlepšilo sa riadenie finančných rizík. Niekoľko členských štátov takisto uviedlo zlepšenie analýzy rizík vďaka novým alebo zdokonaleným systémom IT a náboru či odbornej prípravy zamestnancov.

Veľa členských štátov však uviedlo aj prekážky, ktoré im bránili vo vykonávaní všetkých požadovaných opatrení alebo v dosiahnutí ďalšieho pokroku. Najväčšími výzvami sú nedostatočná infraštruktúra IT, finančné obmedzenia, nedostatok ľudských zdrojov a dostupnosti údajov.

Systém riadenia colných rizík (CRMS)

Systém riadenia colných rizík je spoločná databáza, do ktorej sa posielajú formuláre a správy a ukladajú sa v nej. Členské štáty do nej môžu nahliadnuť, aby určili, ktoré informácie treba zaviesť do vnútroštátnych systémov analýzy rizík alebo si navzájom oznámiť.

Od roku 2005 sa systém riadenia colných rizík pravidelne aktualizuje, pridávajú sa nové funkcie a zlepšuje sa jeho používateľská ústretovosť. V roku 2016 sa rozhodlo o jeho úplnej revízii (CRMS2) na základe skúseností získaných s členskými štátmi a používateľmi systému. Prvý krok (analýza požiadaviek CRMS2) sa práve dokončil a prebieha fáza vývoja. Po nej bude nasledovať testovacia fáza, ktorá bude predchádzať plánovanému spusteniu druhej verzie systému riadenia colných rizík (CRMS2) v štvrtom štvrtroku 2021.

V systéme riadenia colných rizík/riadenia kríz bola 4. februára 2020 spustená osobitná krízová výstraha v súvislosti s COVID-19 s cieľom umožniť členským štátom vymieňať si a prijímať informácie a usmernenia o určovaní poradia rizík v prípade colných kontrol súvisiacich s COVID-19. Odvtedy bolo vydaných viac ako 400 informačných formulárov o rizikách týkajúcich sa nebezpečných a nevyhovujúcich zdravotníckych výrobkov, zdravotníckych pomôcok a osobných ochranných prostriedkov.

Tematické pracovné skupiny

Veľa pracovných skupín na úrovni EÚ, ktoré sa skladajú zo zástupcov Európskej komisie a členských štátov, aktívne pracuje na kľúčových otázkach zlepšenia kapacít colných kontrol a riadenia rizík.

Takmer všetky členské štáty sa zúčastňujú na jednej alebo viacerých kontaktných alebo expertných skupinách zriadených v rámci programu Colníctvo, aby sa zintenzívnila

spolupráca na mieste a zvýšila koordinácia medzi colnými správami na vonkajších hraniciach EÚ. Medzi takéto skupiny patrí európska kontaktná skupina pre pozemnú hranicu (LFCG) a niekoľko kontaktných skupín pre prístavy a letiská (RALFH, ODYSSUD a ICARUS). Niekoľko členských štátov sa zúčastňuje aj na Skupine colných odborníkov pre východnú a juhovýchodnú pozemnú hranicu (CELBET), ktorej cieľom je posilniť a zlepšiť operačnú spoluprácu na tejto hranici EÚ.

2.5. Cieľ 5 – Podpora medziodvetvovej spolupráce a výmeny informácií medzi colnými a ostatnými orgánmi v členských štátoch a na úrovni EÚ

Spolupráca medzi agentúrami a výmena informácií medzi colnými a inými príslušnými orgánmi na úrovni členských štátov a EÚ sa v stratégii zdôrazňuje ako dôležitý prostriedok na zabezpečenie efektívnejšieho riadenia rizík a zlepšenie bezpečnosti a ochrany dodávateľského reťazca.

Zlepšenie spolupráce a výmeny informácií s ostatnými orgánmi považuje väčšina členských štátov za vysokú prioritu. Zatiaľ čo sa dosiahol ďalší pokrok vo vytváraní medziagentúrnych dohôd a memoránd o porozumení, väčšina členských štátov uviedla, že zlepšenia v integrácii informácií o riziku alebo posilnení postupov v rámci riadenia rizika sú obmedzené v dôsledku právnych obmedzení týkajúcich sa okrem iných faktorov nedostatočne zosúladených požiadaviek na ochranu údajov a ochranu základných práv. Viaceré právne rámce, ktoré sa uplatňujú v rámci medziagentúrnej spolupráce, sa považujú za prekážku koordinácie a stanovovania spoločných priorít.

Odbor Komisie zodpovedný za colné záležitosti sa aktívne zapája do činností bezpečnostnej únie a pracovná skupina pre colnú spoluprácu rieši niekoľko dôležitých prioritných oblastí.

Bezpečnosť

Nariadenie (EÚ) 2017/625 o úradných kontrolách⁸ nadobudlo účinnosť v decembri 2019 a na základe neho sa vytvoril integrovaný prístup ku kontrolám dovozu potravín, krmív a hospodárskych zvierat. Navyše návrh Komisie týkajúci sa prostredia centrálného elektronického priečinka EÚ pre colníctvo umožní vládnym agentúram spoluprácu pri spracúvaní, poskytovaní a výmene informácií a lepšie posudzovanie rizika.

Práva duševného vlastníctva

V novembri 2020 prijala Komisia akčný plán pre oblasť duševného vlastníctva⁹, ktorého cieľom je okrem iného zlepšiť presadzovanie práv duševného vlastníctva, najmä posilnením kapacity orgánov presadzovania práva, podporovaním colných orgánov členských štátov pri zdokonaľovaní riadenia rizík a opatrení zameraných proti podvodom¹⁰ a vytvorením súboru nástrojov EÚ na boj proti falšovaniu. Účelom súboru

⁸ Ú. v. EÚ L 95, 7.4.2017, s. 1.

⁹ COM(2020) 760.

¹⁰ COM(2020) 581 final.

nástrojov je i) objasniť úlohy a zodpovednosti všetkých zapojených subjektov (majiteľov práv, dodávateľov, rôznych skupín sprostredkovateľov¹¹ a verejných orgánov presadzovania práva vrátane colných orgánov) a ii) určiť spôsoby, ako posilniť spoluprácu medzi nimi, najmä pokiaľ ide o výmenu dôležitých údajov o tovare a obchodníkoch.

Zlepšenie spolupráce s orgánmi presadzovania práva

Veľká väčšina členských štátov realizuje alebo už dokončila činnosti na zlepšenie spolupráce s orgánmi presadzovania práva. Patrí sem účasť na projektoch a spoločných operáciách s Europolom a vnútroštátnymi orgánmi presadzovania práva, dohody o spolupráci a vzájomná výmena informácií, ako aj spolupráca na príprave na vykonávanie systému kontroly dovozu (ICS2).

Niektoré členské štáty však poukazujú na ťažkosti, ako sú právne výzvy, nedostatočné ľudské a finančné zdroje a nedostatok nástrojov IT, ktoré im bránia vo vykonávaní požadovaných opatrení alebo v dosiahnutí ďalšieho pokroku v rámci spolupráce s ostatnými orgánmi na úrovni členských štátov a EÚ.

Európsky program v oblasti bezpečnosti

Colné orgány EÚ, ktorých úlohou je chrániť vonkajšie hranice EÚ v súvislosti s tokom tovaru, zohrávajú kľúčovú úlohu pri zaisťovaní ochrany EÚ a jej občanov, ako aj ochrany medzinárodného dodávateľského reťazca pred trestnou činnosťou a teroristickými útokmi. Vykonávaním stratégie a akčného plánu EÚ pre riadenie colných rizík Komisia prispieva k vykonávaniu Európskeho programu v oblasti bezpečnosti. V novej stratégii EÚ pre bezpečnostnú úniu¹² na roky 2020 – 2025, ktorá bola prijatá 27. júla 2020, sa odkazuje na význam bezpečných vonkajších hraníc a zásadnú úlohu colných orgánov v boji proti cezhraničnej trestnej činnosti a terorizmu. Odkazuje sa v nej aj na akčný plán Posunutie colnej únie na ďalšiu úroveň, ktorý bol prijatý 28. septembra 2020¹³ a v ktorom sa oznámili opatrenia na posilnenie riadenia rizík a zvýšenie vnútornej bezpečnosti, a to aj posúdením uskutočniteľnosti prepojenia medzi príslušnými informačnými systémami na analýzu bezpečnostných rizík.

Akčný plán pracovnej skupiny pre colnú spoluprácu

Pracovná skupina pre colnú spoluprácu sa zameriavala na porušovanie práv duševného vlastníctva aj vo svojom 9. akčnom pláne (2018 – 2019) a očakáva sa, že činnosti v tejto oblasti budú pokračovať aj v rámci ďalšieho akčného plánu.

¹¹ Napríklad online platformy, sociálne médiá, reklamný priemysel, platobné služby, registrátori/správcovia doménových mien a dopravné a logistické spoločnosti.

¹² COM(2020) 605 final.

¹³ COM(2020) 581 final.

Podobne sa vypracovali opatrenia pracovnej skupiny pre colnú spoluprácu týkajúce sa trestných činov proti životnému prostrediu. V záujme podpory environmentálnej udržateľnosti sa do 10. akčného plánu na roky 2020 – 2021 zahrnuli opatrenia zamerané na cezhraničný pohyb nebezpečného a iného odpadu, nezákonné obchodovanie s látkami poškodzujúcimi ozónovú vrstvu a obchodné obmedzenia.

Colné orgány boli začlenené aj do mechanizmu podávania správ o hodnotení hrozieb závažnej a organizovanej trestnej činnosti (SOCTA) prostredníctvom cieleného opatrenia pracovnej skupiny pre colnú spoluprácu s názvom *Better integration of customs in the EU SOCTA* (Lepšie integrácia colných orgánov do EÚ SOCTA). 10. akčný plán pracovnej skupiny pre colnú spoluprácu zahŕňa osobitné nadväzujúce opatrenia v tejto oblasti.

Zároveň sa ďalej posilňujú synergie medzi cyklom politík EÚ na roky 2018 – 2021/Európskou multidisciplinárnou platformou proti hrozbám trestnej činnosti a 10. akčným plánom pracovnej skupiny pre colnú spoluprácu na roky 2020 – 2021 s cieľom zosúladiť a v prípade potreby začleniť opatrenia pracovnej skupiny pre colnú spoluprácu v rámci cyklu politík EÚ.

2.6. Cieľ 6 – Zlepšenie spolupráce s obchodnými subjektmi

Spolupráca medzi colnými orgánmi a obchodnými subjektmi sa zlepšila najmä vďaka posilneniu koncepcie schválených hospodárskych subjektov. Členské štáty sa vo všeobecnosti vyjadrili, že výsledky tohto programu EÚ, a to vrátane zvýšeného prístupu k údajom a ich lepšej kvality, väčšej informovanosti o programe pre schválené hospodárske subjekty a posilnenej spolupráce a komunikácie s obchodnými subjektmi, viedli k lepšie zameraným kontrolným činnostiam a uľahčeniu zákonného obchodu. Menšina colných správ čelila významným výzvam, ktoré im bránili vo vykonávaní požadovaných opatrení alebo v dosiahnutí ďalšieho pokroku v rámci spolupráce s hospodárskymi subjektmi. Tých niekoľko výziev sa vo všeobecnosti týkalo systémov IT, nedostatku ľudských kapacít a odborných poznatkov a právnych predpisov vrátane GDPR.

Posilnenie programu schválených hospodárskych subjektov EÚ

Komisia a členské štáty sa dohodli na komplexnej stratégii a metodike s cieľom zlepšiť dôsledné vykonávanie programu, a to aj posilnením prepojení s riadením colných rizík. Existuje aj plán na ďalšie zvýšenie chápania programu vďaka stratégiám na zvyšovanie informovanosti, ktoré sa majú vypracovať v spolupráci s obchodníkmi.

Medzi tieto činnosti patria najmä návštevy na účely zistenia potrebných skutočností, ktoré Komisia podnikla do všetkých členských štátov s cieľom posúdiť, ako sa program schválených hospodárskych subjektov vykonáva, a určiť najlepšie postupy. Tieto návštevy sa začali realizovať v júli 2019, ale v roku 2020 boli pozastavené v dôsledku situácie spôsobenej COVID-19. Prvé zistenia zahŕňajú niekoľko najlepších postupov, ktoré budú prístupné všetkým členským štátom.

Navyše obsahujú aj niekoľko slabých stránok, ktoré takisto identifikoval Európsky dvor audítorov, najmä pokiaľ ide o vnútorné kontroly, monitorovanie, spoluprácu medzi schválenými hospodárskymi subjektmi a služby riadenia rizík a osobitnú situáciu expresných kuriérov/poštových služieb. Tieto témy bude treba riešiť okrem iného zmenou usmernení pre schválené hospodárske subjekty a v prípade potreby prostredníctvom právnych ustanovení.

Priamy prístup pre obchodníkov – eAEO

Elektronický modul pre schválené hospodárske subjekty (eAEO) portálu EÚ pre obchodníkov, ktorý navrhla Komisia v spolupráci s členskými štátmi, bol uvedený do prevádzky 1. októbra 2019 (vo svojej prvej fáze) a 16. decembra 2019 (vo svojej druhej fáze). Predstavuje jednotné miesto prístupu pre schválené hospodárske subjekty a systémy záväzných informácií o nomenklatúrnom zatriedení tovaru. Uľahčuje a urýchľuje výmenu informácií, správ a oznámení týkajúcich sa žiadostí o status schváleného hospodárskeho subjektu, povolení a postupov ich riadenia, ako sa stanovuje v Colnom kódexe Únie a súvisiacom delegovanom a vykonávacom akte. Cieľom modulu je harmonizovať prístup hospodárskych subjektov k rôznym colným systémom EÚ. Očakáva sa, že všetky ostatné colné systémy EÚ sa v blízkej budúcnosti pripoja k tomuto portálu.

2.7. Cieľ 7 – Využívanie potenciálu medzinárodnej colnej spolupráce

Spolupráca a výmena colných informácií s tretími krajinami zohrávajú dôležitú úlohu v oblasti colnej únie a spoločnej obchodnej politiky.

Komisia zastupuje EÚ vo Svetovej colnej organizácii (WCO) a zabezpečuje, aby boli zásady a pravidlá EÚ začlenené do medzinárodných noriem, najmä v oblastiach, ktoré sú dôležité pre riadenie colných rizík, ako je nomenklatúra a zatriedenie tovaru, elektronický obchod a bezpečnosť a ochrana. Komisia sa takisto pomerne nedávno začala aktívne zúčastňovať na revízii Kjótskeho dohovoru a stručného prehľadu noriem v oblasti riadenia rizík.

Inteligentné a bezpečné obchodné kanály s Čínou

Za posledné obdobie sa počet prevádzkovateľov, prístavov a obchodných kanálov v rámci projektu Inteligentné a bezpečné obchodné kanály (SSTL) ešte zvýšil a pilotný program sa rozšíril na ďalšie druhy dopravy za súčasných podmienok výmeny údajov. Konkrétne stúpol počet železničných liniek medzi EÚ a Čínou a niektoré členské štáty uviedli okrem toho do prevádzky letecké linky. K projektu SSTL sa pripojili dve platformy elektronického obchodu, čím sa uľahčilo riešenie problémov s veľkým objemom položiek.

Vzájomné uznávanie schválených hospodárskych subjektov

Komisia pokračuje vo vykonávaní existujúcich dohôd o vzájomnom uznávaní, ktoré uzatvorila s Čínou, Japonskom, so Spojenými štátmi, s Nórskom a so Švajčiarskom.

Komisia okrem toho začala rokovania s Kanadou o dohode o vzájomnom uznávaní a podnikla prípravné kroky v prípade Singapuru.

Dvojstranné dohody v oblasti colnej bezpečnosti

Komisia dosiahla pokrok v rámci rokovaní o zmenách dvojstranných dohôd v oblasti colnej bezpečnosti so Švajčiarskom a s Nórskom, aby sa tieto dohody zosúladi s najnovšími zmenami v právnych predpisoch EÚ. Komisia takisto intenzívne spolupracuje so Švajčiarskom a s Nórskom na ich účasti na systéme ICS2 a na všetkých súvisiacich právnych a operačných postupoch pre hospodárske subjekty a zmluvné strany.

3. SYSTÉM MONITOROVANIA

Rada vo svojich záveroch z januára 2019 vyzvala Komisiu, aby v úzkej spolupráci s členskými štátmi vypracovala výkonnosť a monitorovací rámec na systematickejšie a spoľahlivejšie monitorovanie vykonávania stratégie v budúcnosti.

Zatiaľ čo súčasná stratégia prebieha od roku 2014 do roku 2020, tento monitorovací rámec sa musí vzťahovať na jej nástupcu. Hoci sa v súčasnosti pripravujú všetky podrobné informácie týkajúce sa tejto budúcej stratégie, je pravdepodobné, že sa bude zaoberať mnohými otázkami identifikovanými v súčasnej stratégii a bude na ne nadväzovať. Komisia vypracovala návrh monitorovacieho rámca (pozri pracovný dokument útvarov Komisie, ktorý je pripojený k tejto správe), ale niektoré operačné aspekty možno vymedziť až po prijatí novej stratégie.

ZÁVERY

V tejto správe, ako aj v sprievodnom pracovnom dokumente útvarov Komisie sa opisuje stav vykonávania súčasnej stratégie a akčného plánu EÚ pre riadenie colných rizík ku koncu roka 2020. Vyplýva z nich, že od uverejnenia predchádzajúcej správy členské štáty, ako aj Komisia dosiahli vo vykonávaní stratégie a akčného plánu výrazný pokrok. Členské štáty využili stratégiu na zlepšenie riadenia colných rizík a pripisujú jej veľa pozitívnych výsledkov. Patrí sem väčšia informovanosť o riadení rizík v rámci vnútroštátnych správnych orgánov a väčšia podpora toho, aby bola riadeniu rizík pridelená vyššia priorita.

Napriek tomuto pokroku treba ďalej posilňovať postupy a povinnosti podľa súčasného rámca. To zahŕňa: i) lepšie využívanie existujúcich údajov na umožnenie väčšej a lepšej analýzy rizík; ii) účinnejšie postupy na vybavenie rastúceho množstva tovaru prichádzajúceho cez elektronický obchod; iii) jasnejšie pravidlá; iv) prísnejšiu kontrolnú reakciu členských štátov pri zistení rizík na úrovni EÚ a ich oznámení členským štátom; v) systematickejšiu spoluprácu s ostatnými orgánmi a vi) lepšie systémy monitorovania v prípade schválených hospodárskych subjektov. Zároveň je nutné, aby colné orgány poskytovali proaktívne a inovatívne reakcie s cieľom riešiť nové výzvy, ktoré ohrozujú tradičné riadenie colných rizík a prístupy ku kontrolám.

Analýza rizík zostáva rozhodujúcim prvkom efektívnosti colných kontrol, ktorá umožňuje colným orgánom zamerať sa na kontroly v situácii, keď si rastúci objem a tempo obchodu vyžadujú selektívny a cielený prístup ešte viac než kedykoľvek predtým.